

9. заперечень сторін проти ухвал слідчого судді, які не підлягають оскарженню під час досудового слідства (ч. 3 ст. 309 КПК України).

Якщо під час судового засідання не будуть встановлені підстави для прийняття рішень, передбачених пунктами 1 – 4 частини третьої ст. 314 КПК України, суд проводить підготовку до судового розгляду, яка полягає у вирішенні питань про: визначення дати та місця проведення судового розгляду; з'ясування у відкритому чи закритому судовому засіданні необхідно здійснювати судовий розгляд; про склад осіб, які братимуть участь у судовому розгляді, та вчиняє інші дії, необхідні для підготовки до судового розгляду. Також, за клопотанням учасників судового провадження має право обрати, змінити чи скасувати заходи забезпечення кримінального провадження, в тому числі запобіжний захід, обраний щодо обвинуваченого.

Аналізуючи порядок вказаної стадії, який було передбачено Статутом та його чинну правову модель, слід зазначити, що за 150 років свого існування ця стадія кримінального провадження зазнала суттєвої трансформації, це, перш за все, стосується її мети та завдань, порядку проведення судового засідання та його етапів, суб'єктного складу, змісту контрольних повноважень, рішень, які можуть бути прийняті судом, тощо. До того ж, на відміну від Статуту, порядок, який передбачений КПК України, не містить в собі існуючих раніше обвинувальних елементів (встановлення достатності доказів, відсутності сторони захисту, можливості зміни обвинувального акту, тощо). Чинне законодавство передбачає змагальний порядок підготовчого судового засідання, відсутність можливості повернення на додаткове розслідування, тощо. Разом з тим, незважаючи на концептуальні зміни, що відбулися за цей час у законодавстві, місце та функціональне призначення стадії підготовчого провадження в системі кримінальної діяльності залишилося те ж саме.

СПИСОК ВИКРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Российское законодательство X-XX веков: Судебная реформа. В 9-ти томах. Т. 8. Устав уголовного судопроизводства / под общ. ред. О.И. Чистякова // М.: Юрид. Лит. – 1991. – 496 с.

Булгаков Артур Александрович

*Аспірант кафедри історії держави та права України і зарубіжних країн
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Основні положення Земельного кодексу 1922 р. УРСР з питань охорони та раціонального використання земель

На початку 20-х років ХХ століття, на території Української республіки відбулась перша кодифікація земельного законодавства. Окремі об'єкти природи, які зазнавали найбільшій експлуатації були захищені законодавцем. В тяжкі часи для країни, після громадської та I Світової війн, в часи постійних міжусобиць, економічного занепаду та людської бідності, новостворена влада почала вирішення найгостріших питань державотворення та систематизації законодавства. Були

закладені концептуальні положення, які в подальшому дістали розвитку в правовому регулюванні раціонального використання та охорони земель.

Земельний кодекс УСРР був прийнятий 29 листопада 1922 року Президією ВУЦВК і набрав сили з дня опублікування. Він складався з основних засад і чотирьох частин, які включали в себе 17 розділів, 14 глав, 227 статей.

Ст.13К УСРР остаточно закріпила державну власність на землю: «...право приватної власності на землю, недра, води та ліси в межах УСРР скасовано назавжди», вони всі становлять власність Робітничо – Селянської держави. [23] Сільськогосподарські землі, згідно з Ст.3:« ...становлять єдиний державний земельний фонд, яким відає Народний Комісаріат Земельних Справ та його місцеві органи». А ст.13 встановила: «землі трудового користування під не сільсько – господарські промисли та продукцію дозволяється лише за дозволом районних земельних органів». Дана норма фіксує важливість використання сільськогосподарських земель лише за своїм цільовим призначенням.

Для всіх землекористувачів було встановлено єдине правило користування, Ст.7 зазначала: «всі землекористувачі, що ведуть сільське господарство на землях, підлягають загальному доглядові земельних органів і виконують щодо доцільного використання наданих їм земель обов'язки, встановлені Кодексом».

Земельний кодекс не обійшов питання щодо обов'язків користувачів. ст.19 дає кваліфікацію покинутих земель: «За припинення господарювання вважається невикористання землі землекористувачем для господарчих потреб без уважливих причин протягом не менш як 3 року».

В той час, законодавець забезпечив впевненість землекористувача в тому, що у ст.22 за покращення угідь за власні кошти буде компенсовано, якщо землю трудового користування буде вилучено для державних чи громадських потреб: «встановленим порядком буде вилучено для державних чи громадських потреб уповні або в такій її частині, що без неї даліше користування рештою землі є, з господарського боку, утруднене або небо недоцільне, - замість неї відводиться земля в іншому місці з покриттям утрат, заподіяних землекористувачеві».

Ст. 27 УСРР встановила інститут оренди землі, описала його положення: «Для трудових господарств, що не мають можливості обробити свою землю за браком коштів, реманенту або робочих рук, допускається здавати всю або частину землі в оренду за грошову плату або іншу винагороду, додержуючись умов користування, строком до 12 років».

В розділі II Права та обов'язки земельної громади, за ст.50 була визначена компетенція земельної громади щодо розгляду справи про землекористування, землевпорядження, меліорацію, ведіння господарства й інші справи, зв'язані із земельно-господарчих завдань. А ст.53 закріпила за громадою обов'язок відповідати перед державою за правильне й доцільне використання земель так розподілених у користування окремим господарствам, як і тих, що ними безпосередньо користується громада.

У випадках протиправного використання земельних ресурсів громада, згідно ст. 54 мала вплив на вирішення даної проблеми: «Коли поодинокі землекористувачі без уважливих причин залишають землю без господарчого використання або здадуть її в оренду, порушивши закон, а також коли вони ведуть хижачьке господарство, що виснажує землю, покладається обов'язок піднести належним чином справу про

тимчасове позбавлення таких землекористувачів права користуватися цими землями». Строк даної санкції встановлювався від одної плодозміни до трьох років, а у випадках коли землекористувачі відмовляються провести меліоративні роботи, маючи на це можливість вже виконавчому комітетові надається право позбавити земельну громаду або поодиноких користувачів права користуватися цими землями.

Для розвитку сільського господарства земельна громада, за ст.56 здобувала право розробляти й запроваджувати заходи щодо збільшення продуктивності землі й поліпшення сільсько-господарської продукції та вживати заходів до найдодільнішого використання площі, проводити землевпорядження, меліорацію та вживати інших заходів щодо раціонального використання та охорони земель. Також на громаду було покладено всіма засобами розповсюджувати серед своїх членів сільсько-господарчі знання й культурні способи ведення сільського господарства задля правильного використання земельних наділів та використання запобіжних заходів. Таким чином, ЗК УСРС закріплював раціональні традиції селянського землекористування.

Кодекс встановив підтримку землекористувачів, які дбайливо відносяться до своїх наділів: «дільниці, що на них їхніми користувачами пороблені ґрунтовні поліпшення й, зокрема, штучне зрошення або осушення, при переділах залишаються в розпорядженні колишніх користувачів»(ст.120).

ЗК УСРС 1922 р. в ст.168 ч. IV «Про землевпорядження та переселення», закріпив основи землевпорядження:

« воно має за своє завдання впорядкувати існуючі землекористування та утворити нові, згідно з правами на землю та потребами господарської технічної доцільності». За ст. 169 Наркомзем мав право: "...б) утворення земельних фондів спеціального призначення (переселенського, плугового, концесійного, державних заповідників та інш.) та перечислення вгіддів з одного фонду до іншого;".

Землевпорядження, згідно ст.171 приписувалось в наступних випадках: «а) утворення та зміни складу земельних фондів спеціального призначення; б) визнання установами по землевпорядженню потреби негайно усунути на терені того чи іншого району хиб землекористування, особливо шкідливих щодо їхнього впливу на господарство та інше». Видача земель землекористувачам здійснювалась за процедурою та при наявності факторів, закріплених в ст.173: у разі одводів земель державним установам, підприємствам й організаціям, на їхнє про те клопотання – відповідно до доведеної ними землевпорядним установам справжньої потреби в землі й можливості належним способом використати її ближчого часу».

Прийняття Земельного кодексу 1922 року мало фундаментальне значення для подальшого розвитку землеохоронних відносин. Вперше в Україні був прийнятий загальний зведений закон, що врегулював комплексний механізм раціонального землекористування. Він інтегрував більше 50 декретів та постанов 100 циркулярних вказівок, що видавалися центром. [24] Цей документ ліг в основу вирішення всіх проблемних питань практичного землекористування. Всі землеохоронні норми отримали нову форму вираження свого використання.

Таким чином, система охорони і раціонального використання землекористування на рівні кодексу та розвиваючих його актів набувала ємну і рухому законодавчу форму та стала окремим інститутом.